

Cumhuriyet'in İlk Döneminde Muhasebe Düşüncesine Katkı Verenler: Abdullah Nuri Aker (1905 - 1977)

Öğr. Gör. Dr. Muhsin Aslan
Yıldız Teknik Üniversitesi – MYO

Cumhuriyetin ilk döneminde insan kaynakları yokluğu çekilen dönemde öğretmen, akademisyen, siyasetçi ve muhasebe meslek profesyonelliği gibi birçok vasfı bir arada taşıyan bir muhasebe düşünürü olan Aker, çiftçi ve tacir Yakup Efendi ile Zîba Hanım'ın oğludur. 1905'te Balkanlarda bir ilçe merkezi olan Yakova'da doğan Aker, lise öğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde,

yükseköğrenimini Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi İktisat şubesinde 1927'de tamamlamıştır (Çankaya, 1968-1969, s. 1101).

Aker 1928 yılında öğretmenliğe başlayarak, sırasıyla Eskişehir, Ankara, Samsun, İzmir, tekrar Ankara Ticaret Liselerinde müdürlük ve muhasebe öğretmenliği yapmıştır. 1941'de ek görev olarak Siyasal Bilimler

Okulunda Genel Muhasebe ve Devlet Muhasebesi derslerine öğretim görevlisi olarak girmeye başlamış ve bu görevi milletvekili seçildiği 1954 yılına kadar aralıksız sürdürmüştür (Çankaya, 1968-1969, s. 1101).

1942 Yılında Maarif Vekaleti Ticaret Öğretim Genel Müdürlüğüne atanan Aker, 1950’de bu görevinden Ekonomi ve Ticaret Vekaleti Teftiş Heyeti başkanlığına terfi etmiştir. 1952’de teftiş heyeti başkanlığı görevine ek olarak Ekonomi-Ticaret Vekaleti müsteşar vekilliği görevini de yürütmüştür (Çankaya, 1968-1969, s. 1101). Aker’in Siyasal Bilimler Okulunun Ankara Üniversitesine bağlı bir fakülteye dönüşmesi kararında da imzası bulunmaktadır (Çankaya, 1968-1969, s. 614). Aker 1948’de düzenlenen 1948 İktisat kongresine Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği adına (katılımcı no:1218) ve Türk Ekonomi Kurumu adına Siyasal Bilimler Okulu hocası olarak katılmıştır (Türkiye İktisat Kongresi (1948), 1997).

İki çocuk babası olan Aker, Almanca bilmekteydi. (Abdullah Aker - Wikipedia, 2016) (Çankaya, 1968-1969, s. 1101). 14 Mayıs 1954 genel seçimlerinde Demokrat Parti listesinden İzmir milletvekili seçilerek siyasete atılmıştır (Abdullah Aker - Biyografya, 2016). X. ve XI. dönem İzmir milletvekilliğinin yanında dört kez kabine üyesi olmuştur. Kabine üyelikleri aşağıda verilmiştir (Abdullah Aker - Ekşisözlük, 2016);

	Hükümet No	Bakanlık	Görev Tarihi
1	22. Hükümet	İktisat ve Ticaret Vekili	30.11.1956 – 25.11.1957
2	23. Hükümet	Ticaret Vekili	25.11.1957 – 04.09.1958
3	23. Hükümet	Devlet Vekili	04.09.1958 – 14.12.1959
4	23. Hükümet	Koordinasyon Vekili	14.12.1959 – 27.05.1960

27 Mayıs ihtilalinden sonra Yassıada'da kurulan Yüksek Adalet Divanında yargılanmış ve 5 yıl hapse mahkûm edilmiştir. 1962'de çıkan af yasasından yararlanarak serbest kalmıştır (Abdullah Aker - Biyografya, 2016).

Muhasebe Alanındaki Faaliyetleri

İzmir'de ilk kez 24 Şubat 1924'te Yalı'da Köprü Mahallesinde bulunan Sait Paşa Konağında Lisan ve Ticaret Mektebi adıyla açılan ve 1932'ye kadar yatılı olarak hizmet veren ticaret okulunda yönetici olarak çalışan Aker, 22.10.1935 tarihinde okulun lise kısmının da açılmasına Vali Kazım Dirik'in desteğiyle öneyak olmuş ve böylelikle okulun tam teşekküllü bir ticaret okulu olma özelliğini kazanmasına önemli katkı sağlamıştır (İzmir'in Eski Okulları, 2016; İzmir Ticaret Lisesi, 2016).

Aker 1942 yılında (Serkis) Nihat Kiver, Osman Fikret Arkun, İsmail Otar gibi dönemin ileri gelen muhasebe ilim ve uygulama adamlarıyla birlikte Eksper Muhasipler Derneğini kuranlar arasında yer almıştır. Dernek 1967'de Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) ismini almıştır (Aysan, 1996). Aker ayrıca Türk Kooperatifçilik Cemiyeti ile Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulunu Bitirenler Cemiyetinin daimî üyesidir. Fahri Mülkiyeli ve Fahri Zonguldak hemşerisi olan Aker'in hobisi resim yapmaktır (Çankaya, 1968-1969).

Aker 1943 yılında Ticaret Öğretim müdürlüğü yaparken 10 Mayıs 1943 tarihinde 10 parmak klavye kullanımında tek tip bir klavyenin tespit edilebilmesi için toplanan komisyonun başkanlığını da yapmıştır. (F Klavyenin Hikayesi, 2016).

On parmak usulünde metodun icabının sağlanabilmesi için hiç değilse okullarımızda tek tip bir klavyenin temini göz önünde bulundurulmak gerekir. Türkiye'ye şamil bir klavyenin kabul edilmesine bugünkü iş hacmimize göre kat'i zaruret görülmektedir. Böyle bir klavye, rasyonel mesai temin edecek, zaman ve iş kaybının önüne geçecektir

şeklindeki görüşleri hem ticaret okullarında daktilografi dersinin verimli bir şekilde öğretilmesi, hem de piyasada daktilolardan daha etkin faydalanılması için yerinde bir tespittir. Zaten 1946 Maarif Şurasında klavyelerinin birleştirilmesi hakkında Süleyman Sergici tarafından verilen bildiri de Ticaret Öğretim Komisyonu'nda çoğunlukla kabul edilmiş ve genel heyetin de onayını almıştı (F Klavyenin Hikayesi, 2016).

1950-1951 Ders yılında Siyasal Bilgiler Fakültesinde İşletme İktisadı ve Muhasebe kürsüsünde Profesör Roy G. Blakey ve asistan Cumhur Ferman ile birlikte öğretim görevlisi olarak çalışmıştır (Çankaya, 1968-1969, s. 640).

Yayınlanmış Eserleri

Aker'in muhasebe alanıyla ilgili yayınlanmış beş kitabı bulunmaktadır.

	Kitap Adı	Yayın Yılı	Yayınevi ve Yeri	Sayfa Sayısı
1	Vesikalar ve Muhasebe	1933	Akşam Matbaası, İstanbul	268
2	Logismografi (İtalyan Devlet Muhasebesi)	1943	İktisadi Yürüyüş Matbaası ve Neşriyat Yurdu, İstanbul	87

3	Ticaret Muhasebesi (2. baskısı yapılmıştır)	1946	Adnan Kitabevi, İstanbul	367
4	Defter Tutma ve Malolma Hesabı	1949	Erkek Sanat Enstitüleri Ders Kitabı, Ankara	149
5	Orta Okullar İçin Ticaret İşleri (Birinci, İkinci ve Üçüncü Sınıflar İçin) (21. Baskısı yapılmıştır)	1952	Milli Eđitim Basımevi, İstanbul	130

Kaynak: O.G. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Vakfı Kütüphanesi.

Aker'in muhasebe alanıyla ilgili tespit edilebilen yayınlanmış iki adet de makalesi bulunmaktadır.

	Makale Adı	Yayımlandığı Dergi	Yıl	Diđer Bilgiler
1	Logismografi	İşletme Ekonomisi ve Organizasyonu Mecmuası	1943	(2) 1943, 58 - 59 ss.
2	Üç Hesaplı Yevmiye	İşletme Ekonomisi ve Organizasyonu Mecmuası	1944	(9) 1944, 63 - 67 ss.

Kaynak: Millî Kütüphane – Türkiye Makaleler Bibliyografyası. (Türkiye Makaleler Bibliyografyası, 2016)

Türk ticaret ve yüksek ticaret eğitimine, Türk siyasetine ve muhasebe düşüncesine önemli katkılar veren Aker 27 Şubat 1977 tarihinde vefat etmiştir (Abdullah Aker - Wikipedia, 2016).

Aker'in Aile Bađları

Abdullah Aker'in eşi, Mükerrerrem Aker, Milli Eđitim Bakanlığı Talim Terbiye Dairesinin ilk kadın üyesi ve kamu sektörünün de ilk kadın genel müdürüdür. Mükerrerrem Aker 1945 yılında Milli Eđitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretmen Genel Müdürü olduktan sonra, kız meslek ve kız teknik öğretmen okullarının yaygınlaşmasına öncülük etmiştir (Mükerrerrem Aker Öldü, 1992). Mükerrerrem Aker'in de 1970 yılında Genel Teknoloji isimli basılmış kitabı bulunmaktadır. Aker çiftinin avukat olan oğlu Önder Aker ve kızı Tülin Aker

Aburga olmak üzere iki çocuğu vardır (Önder Aker Vefat İlanı, 2007). Tülin Aker Aburga Hacettepe üniversitesi İngiliz dili ve edebiyatı mezunu, ressam ve dilbilimi alanında farklı üniversitelerde 23 yıl ders vermiştir (Tülin Aker Aburga, 2016). Önder Aker uzun yıllar işçi kesimini temsilen Uluslararası Çalışma Teşkilatında (ILO) görev yapmış ve dünyanın en genç üyesi olarak icra komitesine seçilmiştir. Ayrıca uzun süre Türk-İş in baş hukuk danışmanı olarak görev yapan Önder Aker’ in başta (1981) ‘Sendika Özgürlüğü’ (Yılmaz, 1986) isimli kitabı olmak üzere basılı eserleri de bulunmaktadır.

Kaynakça

Abdullah Aker - Biyografya. (2016, 08 29). Biyografya Türkiye Ünlüleri İnternet Ansiklopedisi: <http://www.biyografya.com/biyografi/1236> adresinden alındı

Abdullah Aker - Ekşisözlük. (2016, 08 29). Ekşisözlük: <https://eksisozluk.com/abdullah-aker--4029066> adresinden alındı

Abdullah Aker - Wikipedia. (2016, 08 29). Wikipedi, Özgür Ansiklopedi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Abdullah_Aker adresinden alındı

Aysan, M. A. (1996, Temmuz - Eylül). Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi. *Mali Çözüm Dergisi*(37).

Çankaya, M. A. (1968-1969). “*Son Asır Türk Tarihinin Önemli Olayları ile Birlikte” Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (Mülkiye Şeref Kitabı)* (Cilt I.). Ankara: Mars Matbaası.

F Klavyenin Hikayesi. (2016, 09 01). Şampiyon Bilgisayar ve Meslek Kursları: http://www.sampiyon-kurslari.com.tr/sayfalar-30-referanslarimiz_F_Kl%C3%A2vyenin_Hikayesi.html#V8dkXYVOJrQ adresinden alındı

İzmir Ticaret Lisesi. (2016, 08 29). kemeraltı.com: <http://kemeraltı.com/izmir-ticaret-lisesi/> adresinden alındı

İzmir'in Eski Okulları. (2016, 08 29). WowTurkey: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=10145&start=20> adresinden alındı

Mükerrem Aker Öldü. (1992, 07 29). *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.

Önder Aker Vefat İlanı. (2007, 04 22). *Cumhuriyet Gazetesi*, s.6.

Tülin Aker Aburga. (2016, 09 01). Resim Evi Bodrum: <http://www.resimevibodrum.com/artists/view/18/Tulin-Aker-Aburga> adresinden alındı

Türkiye İktisat Kongresi (1948). (1997). *Türkiye İktisat Kongresi 22-27 Kasım 1948, İstanbul (Bildiriler)*. Ankara: DPT. 09 04, 2016 tarihinde https://issuu.com/sacittademir/docs/1948_t_rkiye_ktisat_kongresi adresinden alındı

Türkiye Makaleler Bibliyografyası. (2016, 09 01). Milli Kütüphane: <https://makaleler.mkutup.gov.tr/> adresinden alındı

Yılmaz, M. (1986). Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türkiye'de Toplu Pazarlık Sorunları ve Muhtemel Geliřmeler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*(35-36), 25.